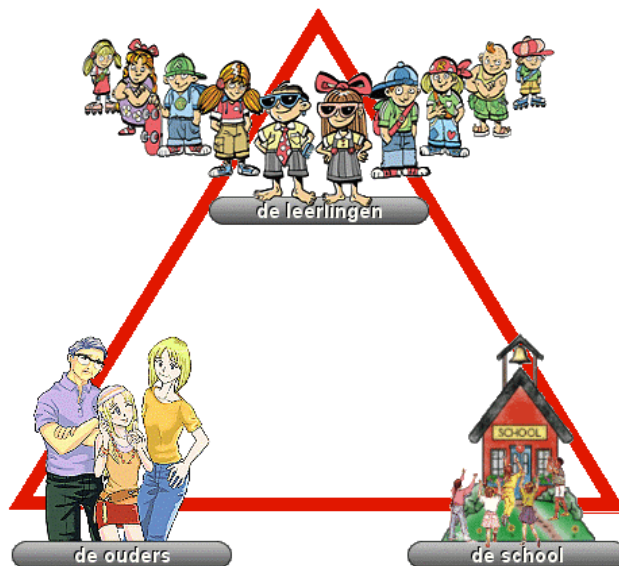

Anti-pestprotocol

We werken samen aan een goede en veilige sfeer op school!

R.K. Basisschool
't Kendelke, Siebengewald.

Inhoud:

1. Inleiding.....	blz. 1
2. Wettelijk kader.....	blz. 1
3. Opdracht scholen.....	blz. 1
4. Het anti-pest protocol.....	blz. 4
4.1 Begripsomschrijving.....	blz. 4
4.2 Voorkomen van pesten een veilig sociaal klimaat.....	blz. 4
4.3 Pesten signaleren.....	blz. 5
4.4 Waar kun je terecht.....	blz. 5
4.5 Als er toch wordt gepest - procedure.....	blz. 6
4.6 Begeleiding	blz. 7
4.7 Stappenplan	blz. 9
5. Bijlagen	blz. 10
Bijlage 1: Onderzoektips voor de leerkracht.....	blz. 10
Bijlage 2: Procedure 2016-2017	blz. 11
Bijlage 3: Korte samenvatting startbijeenkomst.....	blz. 12
Bijlage 4: Algemene gedragsafspraken	blz. 14
Bijlage 5: GGGG formulieren.....	blz. 15

1. Inleiding

't Kendelke wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden. Wij streven ernaar dat de kinderen zich veilig en prettig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Het doel is dat kinderen weten hoe ze met elkaar om moeten gaan om het zichzelf en de ander naar de zin te maken. Niet alleen in de klas maar ook op het schoolplein en bij allerlei activiteiten die soms ook buiten school plaatsvinden.

In veruit de meeste gevallen lukt dit spontaan maar het is ook nodig om specifieke aandacht te besteden aan de wijze waarop we met elkaar omgaan. We leren de kinderen welk gedrag we van hen verwachten en waar grenzen liggen. Dit staat in het kort beschreven in de omgangsregel 'Ik zorg ervoor dat ik en de ander fijn kan werken en spelen'.

Het allerbelangrijkste is dat we pesten proberen te voorkomen door een goede sfeer op school te creëren. Als pesten toch voorkomt, nemen we duidelijk stelling hiertegen. In dergelijke gevallen handelen we volgens het stappenplan dat in het anti-pestprotocol is opgenomen.

2. Wettelijk kader

- Scholen dienen zich in te spannen om het veiligheidsbeleid vorm te geven en anti-pestmaatregelen te nemen (inspanningsverplichting), maar hebben geen resultaatverplichting (halen van genormeerde doelen);
- De school moet de sociale veiligheid monitoren;
- De school dient een contactpersoon "pesten" aan te stellen;
- De inspectie heeft een controlerende taak met specifieke aandacht voor cyberpesten.

Is pesten strafbaar?

Pesten is in het algemeen niet strafbaar. Nergens staat precies in de wet wat pesten is. Wel strafbaar is: dreigen, discriminatie, smaad, laster, belediging, stalken en vernieling. Het OM beslist over strafvervolgning na aangifte bij de politie. Ouders kunnen wel aansprakelijk worden gehouden.

3. De school dient

- beleid te voeren om incidenten te voorkomen;
- een pro-actieve houding te hebben betreffende sociale veiligheid;
- nauwe samenwerking met ketenpartners te onderhouden;
- actief gericht te zijn op het opstellen, handhaven en aanpassen van (gedrags)regels;
- tijdens de lessen aandacht te besteden aan de veiligheid;
- noodzakelijk maatregelen te treffen;
- de sociale veiligheid jaarlijks te monitoren.

Voorlopig goedgekeurde specifieke anti-pestmethodes basisonderwijs

Onze school heeft gekozen voor de PRIMA methode gekozen, één van de drie voorlopig goedgekeurde anti-pest-methodes, aangevuld met Meidenvenijn (Anke Visser). Voor groep 5 t/m 8 is er een handleiding met lessen en een werkboekje. De andere groepen gebruiken delen uit de handleiding die passen bij de leeftijdsgroep.

De PRIMA doelen:

- zoveel mogelijk betrokkenen in en rond de school informeren m.b.t. pesten;
- zoveel mogelijk signalen rondom pesten opvangen;
- pesten stoppen.

4. Het anti-pestprotocol

4.1 Begripsomschrijving: Wat is pesten?

Het is belangrijk dat we allemaal hetzelfde bedoelen als we het hebben over pesten.

Definitie (Bron Nederlands Jeugdinstituut):

" *Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld pesten via het chatten) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen.*"

Het is ook belangrijk om een onderscheid te maken tussen

- **plagen/stoeien:** Beide partijen vinden dit nog leuk;
- **ruzie:** Men is het niet met elkaar eens, maar men is er niet op uit om elkaar te kwetsen. Vaak een korte, tijdelijke, aanvaring waarbij ook kan worden gescholden. Schelden hoeft niet meteen pesten te zijn. Het kan ook in het heetst van de emotie 'per ongeluk' gebeuren;
- **pesten:** De intentie is om opzettelijk, bewust en herhaaldelijk een ander pijn te doen, te willen kleineren; dit kan openlijk gebeuren, of onder de oppervlakte, als een sociaal 'spel' (zie *Meidenvenijn -verbale en non-verbale signalen blz. 5*), of via de sociale media.

Bij pestgedrag kunnen meerdere rollen worden onderscheiden die ieder op een eigen manier dienen te worden begeleid (zie gesprekken en aanpak PRIMA en Meidenvenijn).

Bespreken en bewustwording van deze rollen gebeurt al in de kleutergroepen.

Rollen benoemd in PRIMA	Rollen benoemd in Meidenvenijn
gepeste	mikpunt-meisje
pester	koningin + hofdames
meeloper en aanmoediger	wannabe
zwijgers	omstander
verdedigers / helpers	
volwassenen	volwassenen

Pestgedrag buiten de school is ook voor school van belang. Verstoorde verhoudingen en gevolgen van het mogelijk beschadigen van elkaar komen immers ook de school binnen.

Het is belangrijk dat de volwassenen (leerkrachten, directie, ouders, soms hulpverleners) samenwerken om de kinderen veiligheid te bieden om pestproblemen te voorkomen, dan wel op te lossen.

4.2 Hoe kunnen we pesten voorkomen?

Basisvoorwaarden

Het blijkt dat het kinderen die zich opgenomen voelen in een groep, dus vrienden en vriendinnen hebben het best opgewassen zijn tegen pesten. (*Ervaring Theo Klungers*). Deze kinderen voelen zich niet alleen, maar voelen zich opgenomen in de sociale context. Bijzonder goed voor het zelfvertrouwen en de veerkracht.

Meidenvenijn:

"De leerkracht is degene die voorziet in de basisbehoefte van de kinderen in de klas door te zorgen voor veiligheid en zekerheid in de groep: door structuur te bieden, door regels en rituelen. Door in te grijpen als kinderen elkaar uitlachten of negeren. Door aandacht over alle kinderen te verdelen. Door na de vakantie de klasopstelling te veranderen zodat de kinderen elkaar leren kennen en samenwerken, helemaal volgens de behoefte aan sociaal contact. Door gul te zijn met complimenten en het talent van ieder kind in het zonnetje te zetten, passend bij de behoefte aan waardering en erkenning."

Sociogram

Het is daarom ook belangrijk om een sociogram van de klas te maken om te weten welke kinderen populair zijn of juist niet, of welke groepjes er zijn. Om zicht te krijgen hoe de relaties in een groep zijn wordt twee maal per jaar een sociogram gemaakt van de groep. Het eerste moment is rond de herfstvakantie en het tweede moment tussen kerst en carnaval.

Preventieve maatregelen: school- en groepsniveau

De leerkrachten proberen pestgedrag te voorkomen door een positieve sfeer te bevorderen, veel samenwerkend leren in te zetten, en het benadrukken van voorbeeldgedrag. De leerkrachten nemen krachtig stelling tegen pesten en dragen dit uit.

1. In het begin van het schooljaar wordt in elke groep 'Goed van start' ingezet en worden, samen met de kinderen, eigen regels per klas geformuleerd, gecombineerd met de TOP 8 (in 2014 zelf geformuleerde gedragsregels).
2. In elke groep wordt in de wekelijkse lessen geleerd hoe we met elkaar om dienen te gaan. Als bron wordt in groep 5 t/m 8 de methode PRIMA gebruikt, aangevuld met suggesties en tips uit het boek 'Meidenvenijn'. Groep 1 t/m 5 gebruiken passende delen. In de methode PRIMA komt aan bod:
 - Wat is pesten
 - Hoe kunnen we pesten voorkomen
 - Als ik gepest word... pesten via social media
 - Als ik pest...
 - Als ik pestgedrag zie...

Doordat kinderen **zicht** krijgen op bepaalde situaties (wat is er gebeurd, wie zijn erbij betrokken, hoe kun je reageren) ontwikkelen de kinderen **inzicht** in de situaties en vervolgens weten ze wat ze moeten doen (**uitzicht**) om onplezierige voorvallen te voorkomen.

3. Op de grote speelplaats wordt tijdens de pauzes steeds met 2 leerkrachten gesurveilleerd met als doel om mogelijk probleemgedrag te signaleren of aan te pakken.
4. Lessen social media (zie lessen PRIMA, ook de lessen voor groep 7 en 8 gegeven door Biblio+).

Omgangregels (Algemene gedragsafspraken: zie bijlage 4 blz. 13)

- "Respect hebben voor elkaar" is hét uitgangspunt voor omgang met elkaar. Dit geldt voor ons allen; leerkrachten, kinderen ondersteunend personeel, stagiaires en ouders. Hoe gaan we dan om met elkaar?
- Elkaar ruimte geven, elkaars grenzen accepteren, elkaar serieus nemen, ieders mening respecteren en echt luisteren naar elkaar vormt de basis voor het respectvol omgaan met elkaar;
- De basisregel is: "Ik zorg dat ik en de ander fijn kan werken en spelen."
- We gaan zorgvuldig om met de eigendommen van de school en de medeleerlingen;
- We onthouden ons van agressie/geweld, discriminatie en seksuele intimidatie.

Keigoed die kinderen van 't Kendelke!! Top 8

1. **We zijn aardig voor elkaar**
 - ik accepteer de ander zoals hij/zij is
 - Ik lach wel met iemand, niet om iemand
2. **Wij praten met elkaar en we luisteren naar elkaar**
 - ik houd rekening met de ander
 - ik speel niet de baas
 - ik bemoei met niet ongevraagd met de ander
 - ik stop als iemand dat vraagt
3. **We helpen elkaar**
 - als er een probleem is, proberen we dat samen op te lossen
 - wij kijken eerst naar wat we er zélf aan kunnen doen
 - ik geef complimenten
4. **Wij pesten niet**
 - ik scheld niet, doe niemand pijn
 - ik geef niet zo maar iemand de schuld
5. **Wij spelen en werken samen, iedereen hoort erbij**
 - ik laat anderen mee spelen/mee doen
6. **We geven ook onze grenzen aan**
 - ik zeg als ik iets niet fijn vind
 - ik laat duidelijk zien wat mijn grens is
7. **We gaan goed met de spullen om**
 - ik pak ze niet zonder toestemming
 - ik ben voorzichtig met de spullen van de ander
8. **We zorgen dat ieder goed kan werken en spelen**
 - ik stoort niet

EXTRA: WE MELDEN HET AAN DE LEERKRACHT ALS WE ZIEN DAT ER GEPEST WORDT.

Dit is geen klikken!

Toevoeging

We leren de kinderen "STOP met wat je doet!" te zeggen als ze vervelend gedrag ervaren. Voor het andere kind moet duidelijk zijn **waarmee** het moet stoppen. Als het niet duidelijk is: laten vragen.

De kinderen dienen contact te maken met elkaar/elkaar aan te kijken.

De ander moet laten horen/merken dat de boodschap is ontvangen en zegt: "Oké, ik heb je gehoord. Ik zal nu.... "

4.3 Voor leerkrachten: Hoe kunnen we pesten signaleren?

Het is een utopie om te veronderstellen dat pesten helemaal niet zal voor komen. Ook in groepen die zo op het oog sociaal goed functioneren kan toch gepest worden. Maar we kunnen zeker samen zorgen voor een zo veilig mogelijke omgeving.

o Signalen in de klas

Openlijk: materialen afpakken/wegleggen, met potlood/pen of liniaal een kind herhaaldelijk lastig vallen, laten struikelen, uitlachen, schelden, uitlokken, de schuld leggen bij de ander, niet willen samenwerken met een kind,
Deels onder de oppervlakte: een gesloten sub groepje/kliekje, bazigheid, onderling fluisteren, briefjes doorgeven, zuchten, kuchen, snuiven, gnuiven, rollen met de ogen, snelle blikwisseling tussen maatjes, buitensluiten, negeren (*zie Meidenvenijn*).

o Op de speelplaats

De surveillerende leerkracht let goed op het gedrag, de sociale interactie en de mimiek van de kinderen.

Openlijk: ruzie, uitjouwen/uitlachen, schelden, overdreven stoerdoenerij ten koste van anderen, oneerlijk spel.

Deels onder de oppervlakte als 'sociaal spel': uitlokken, de schuld leggen bij de ander, een gesloten sub groepje/kliekje vormen, bazigheid, onderling fluisteren, briefjes doorgeven, zuchten, kuchen, snuiven, gnuiven, rollen met de ogen, snelle blikwisseling tussen maatjes, buitensluiten, negeren, verstoppertje, wegrennen (*zie Meidenvenijn*)

o Via sociale media

Vaak gebeurt dit niet onder de ogen van de leerkracht, maar meestal buiten school. Maar digitaal pesten is zeer ernstig. Kinderen gaan zich soms te buiten aan scheldpartijen en zelfs bedreigingen. Zo zeer soms, dat dit de norm lijkt te worden. Kinderen beseffen dan niet hoe ver ze gaan. Snel ingrijpen door ouders/verzorgers en school is van belang.

o Kinderen en/of ouders melden gedrag dat wijst op pesten

Om te bepalen of het vermoeden klopt, dient dit te worden onderzocht: welke leerlingen bij het pestgedrag betrokken zijn, wie pest en wie wordt gepest.

o Incidenten registratie

Elke vorm van slaan, schelden of schoppen (ruzie) is op zich grensoverschrijdend gedrag. De leerkracht grijpt meteen in en neemt passende maatregelen. Afhankelijk van de intensiteit (kleine ruzie of echt pesten) wordt dit genoteerd. Bij voorkomend pestgedrag noteert de leerkracht het conflict/incident in de surveillanceklapper m.b.v. een format, informeert ook de betreffende groepsleerkracht en de ouders/verzorgers.

4.4 Voor kinderen en ouders: waar kun je terecht?

Als een kind last heeft van het gedrag van anderen meld het dit meteen aan de leerkracht. Als het kind het moeilijk vindt om het aan de eigen leerkracht te melden dan kun het ook bij de volgende personen bij ons op school terecht:

- Meester Harrie. Hij is de leerling-coördinator en contactpersoon
- Juffrouw Riet, meester Harrie of meester Hendriks. Zij zijn het anti-pestteam.
- Vindt het kind het moeilijk om pestgedrag bij de leerkrachten te melden, dan kun het ook nog altijd een briefje stoppen in de 'anti-pest' brievenbus. Meester Harrie kijkt daar wekelijks in.
- Het kind kan ook nog bij de leerling-raad terecht.

Natuurlijk is het ook belangrijk kinderen thuis tegen de ouders vertellen als er iets gebeurt wat hij/zij niet fijn vindt en/of als ze last hebt van het gedrag van een ander kind(eren).

4.5 En als er dan wordt gepest? Maatregelen op individueel niveau

In de klas, individueel niveau

- De leerkracht grijpt meteen in, keurt het gedrag openlijk af, zet kinderen uit elkaar, en verwijst naar de gedragsregels;
- De leerkracht noteert het conflict/incident;
- Conflict/incident wordt besproken met de betrokken leerlingen:
 - De kinderen vullen het G-G-G formulier in. Gesprekformat oplossingsgericht werken (zie bijlage). Het G-G-G formulier gaat mee naar huis;
 - Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de pester(s) en de meeloper(s) over het gedrag wat verwacht wordt, hoe er een oplossing kan zijn of welke straffen volgen op pestgedrag (Let op wraakgevoelens).
 - De afspraken vastleggen en ook nakomen.
- De ouders van de betrokkenen worden op de hoogte gebracht:
 - Acties samen bespreken, nakomen;
 - Er kan na enige tijd een oefenperiode worden vastgesteld om te relaties te herstellen;
- Samenwerking om probleem op te lossen:
 - Klasgerichte ouderinfo: concreter inzicht voor ouders binnen de klasproblematiek (ook als preventie);
 - *Theo Klungers*: Het beste werkt om het hulpgesprek met groep, pester of gepeste te beginnen met "Kan ik je helpen?" en "Wat is daarvoor nodig?"

Op groepsniveau

- Gesprek met de leider, uitvoerder, volger, afzijdige en buitenstaanders.
- Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de meeloper(s). De meeloper zien wij als een passieve pester. Hij/zij is medeplichtig, blijft immers op afstand, maar doet niets om het pesten te stoppen, neemt het niet op voor het slachtoffer.
- Hulp van klasgenoten inschakelen (*Oplossingsgericht werken/gebruik maken van de kwaliteiten van de omstanders: inrichten van een steungroep/no-blame methode, zie blz. 48 t/m 50 Meidenvenijn*).

Op schoolniveau

- Aan de ouders van de betrokken leerlingen en team wordt de aanpak en afwikkeling van het incident doorgegeven;
- De leerkrachten geven aan het eind van het schooljaar informatie door over mogelijke slachtoffer, pesters en meelopers van pestgedrag.

Op de speelplaats

- Idem bovenstaande;
- Het conflict wordt genoteerd in de surveillanceklapper;
- Als mogelijke straf: enkele speeltijden binnen blijven.

Rol ouders

- Medewerking verlenen;
- Eigen aandeel van het kind bespreken;
- Open staan voor kritiek;
- Het verhaal van 2 kanten beluisteren. Samen op zoek gaan naar oplossingen!
 - B.v. kind dat pest uitnodigen om samen te spelen/afspreken;
- Thuis praten over gedrag/pesten.

Als verdere hulp nodig is

Eventueel wordt de hulp ingeroepen van experts/begeleiding: extra aanpak/training Van de sociale vaardigheden van de groep door een specialist en/of bescherming en weerbaarheidstraining van het slachtoffer.

4.6 Begeleiding bij een incident

Tips van kinderen om aardig te zijn voor een ander

- ✓ Wat ik niet fijn vind, doe ik ook niet bij de ander;
- ✓ Geef de ander een complimentje als hij/zij iets goeds doet;
- ✓ Als je allebei iets anders wilt doen, speel dan eerst het ene spel en dan het andere;
- ✓ Help elkaar. Als jij al klaar bent met een opdracht, vraag dan of je iemand kunt helpen;
- ✓ Wacht op je beurt, dring niet voor;
- ✓ Als je niet wilt dat iemand met het spel meedoet, zeg het dan op een aardige manier: "Vandaag een keertje niet, maar morgen doe je wel weer mee."

Begeleiden van het gepeste kind

- ✓ Beschermen en veiligheid bieden! "Kan ik je helpen?" en "Wat is daarvoor nodig?"
- ✓ Medeleven tonen, luisteren en vragen van welk gedrag hij/zij last heeft en doorvragen wie dit gedrag laat zien;

- ✓ Nagaan hoe het kind zelf reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil uitlokken. Laat het kind inzien dat hij/ zij op een andere manier kan reageren en oefenen dit. *Theo Klungers: Het helpt als het kind zich niet in de slachtofferrol ziet en zich daarnaar gedraagt, maar zich juist 'cool' opstelt, er probeert boven te gaan staan;*
- ✓ Het gepeste kind in laten zien waarom een kind kan pesten;
- ✓ Samen met het gepeste kind en de pester bespreken en uittekenen hoe het pesten verloopt;
- ✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil;
- ✓ Komen tot een win-win situatie: wat levert het voor het gepeste kind en de pester op als het pesten stopt;
- ✓ Sterke kanten van het kind benadrukken;
- ✓ Het kind belonen als zich anders kan opstellen;
- ✓ Praten met de ouders van het gepeste kind;
- ✓ Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen;
- ✓ Indien nodig inschakelen van hulp zoals sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts etc.

Begeleiden van de pester

- ✓ Samen met het gepeste kind bespreken en uittekenen hoe het pesten verloopt;
- ✓ "Kan ik je helpen?" en "Wat is daarvoor nodig?"
- ✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten. Inleven in het kind.
- ✓ Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor het gepeste kind. Ook laten inleven in de beleving van het gepeste kind.
- ✓ Komen tot een win-win situatie: wat levert het voor het gepeste kind en de pester op als het pesten stopt
- ✓ Excuses aan laten bieden.
- ✓ In laten zien welke sterke/ leuke kanten de gepeste heeft;
- ✓ Straffen als het kind pest, belonen als het kind zich wel aan de regels houdt.
- ✓ Kinderen leren om niet meteen kwaad te worden, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren;
- ✓ Praten met de ouders van de pester;
- ✓ Indien nodig inschakelen van hulp zoals sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts etc.

Adviezen voor ouders door ouders

Zoals al vermeld: zowel de school als het gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Het is dus van belang in gesprek te gaan en te blijven met elkaar, zodat het (pest)probleem naar ieders tevredenheid wordt opgelost.

Indien u erachter komt dat uw kind een (pest)probleem heeft en dit niet durft te melden op school, praat dan met hem of haar om duidelijk te krijgen wat het probleem is. Door gerichte vragen te stellen kunt u de situatie helder krijgen. Hou er rekening mee dat het gekleurd kan zijn door de eigen emoties.

Probeer uw kind te stimuleren om hem/haar (eventueel samen met u) naar de leerkracht te stappen om pestgedrag te melden.

Als dit niet lukt, neem dan als ouder contact op met de school. In eerste instantie bij de eigen leerkracht en/of de coördinator leerlingenzorg. Samen bespreekt u de aanpak om het probleem aan te pakken en op te lossen.

Als u een probleem bespreekt met een andere ouder, vraag dan na wat er is voorgevallen. Het verhaal van 2 kanten beluisteren, neem niet te snel een stelling in en kom samen tot een oplossing.

U kunt uw zorgen delen met andere ouders door erover te praten. Zoek vooral naar oplossingen om elkaar te helpen en te ondersteunen.

Bespreek de gevolgen van pestgedrag en laat duidelijk uw afkeuring blijken. Maak duidelijk aan uw kind wat u wel en niet tolereert en ben consequent hierin. Reageer positief op elke gedragsverbetering, hoe miniem ook. Luister, communiceer.

Blijf thuis tijd maken om met uw kind over het probleem te praten en laat hem/haar aanvoelen dat door de gekozen aanpak het probleem zal worden opgelost. Werken aan eigen verantwoordelijkheid

Geef als ouder zelf het goede voorbeeld. Luister, praat erover en stimuleer uw kind om op een positieve manier voor zichzelf en voor anderen op te komen

Het naleven van algemene waarden en normen voorkomt al een heleboel. Leer uw kinderen die waarden en normen aan. Leer ze gemeend sorry zeggen als het nodig is.

U kunt met uw vragen omtrent de opvoeding ook terecht bij het Centrum voor Jeugd en Gezin.

4.7 Stappenplan bij regelmatige ruzies en pestgedrag

N.B. Indien een leerling iets ondernomen heeft wat ten koste ging van de veiligheid van de leerlingen en/of de leerkracht, kunnen er stappen overgeslagen worden.

Stap 1

Pestgedrag is gesignaleerd en gemeld aan de leerkracht. De leerkracht wijst dit gedrag af en probeert helder te krijgen wat er speelt, wie welke rol inneemt, en welke consequenties dat heeft. Refereren aan het anti-pestprotocol en verbeteringsafspraken maken met de desbetreffende kinderen en/of de groep. Afspraak maken na x dagen te evalueren.

Stap 2

Bij herhaling van de pesterijen worden de IB-er/anti-pest coördinator ingeschakeld. Deze brengt de ouders van beide partijen op de hoogte en vertelt dat bij de volgende keer de leerling adequate straf krijgt. Het incident wordt in het dossier van de leerling vermeld in Eduscope. Ouders worden hierna van elk pestvoorval (telefonisch) op de hoogte gebracht. De directeur van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terug vinden in het leerling-dossier.

Stap 3

Mocht een en ander niet leiden tot gedragsverbetering, dan volgt weer een gesprek met kind, ouders, leerkracht en directie. Er worden duidelijke verbeteringsafspraken gemaakt en vastgelegd in een plan van aanpak. Afspraken over evaluatie en sancties worden gemaakt en vastgelegd. Het incident wordt in het dossier vermeld.

Stap 4

Bij geen verandering wordt de leerling drie of meerdere dagdelen met werk uit de groep verwijderd en onder toezicht in een andere ruimte dan het groepslokaal geplaatst. De directie nodigt de ouders en de leerling uit voor een gesprek, waarbij een ultimatum gesteld wordt. Dossiervorming wordt bijgewerkt.

Stap 5

Mocht bovenstaande niet de gewenste uitwerking hebben dan wordt deskundige hulp ingeschakeld. Dat kan zijn GGD, schoolmaatschappelijk werk, Jeugdzorg en/of schoolbegeleidingsdienst.

Stap 6

Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directeur een leerling schorsen of verwijderen overeenkomstig het schorsings- en verwijderingsbeleid Stg. Lijn 83 po.

Indien nodig kunnen we, met motivering, afwijken van dit protocol.

Bijlage 1:

Tips voor de leerkracht: onderzoeken of er daadwerkelijk gepest wordt

● **Observeren**

- Observeer de leerling van wie u vermoedt dat hij pest of gepest wordt;
- Doe dit op verschillende plekken, bijvoorbeeld op het schoolplein, in de klas, op de gang en tijdens de gymles;
- Wees discreet. Zorg dat uw observaties niet door andere leerlingen wordt opgemerkt;
- Maak aantekeningen van de observaties. Noteer met wie de leerling omgaat, wat hij in de pauze doet, aan welke kenmerken de pester of gepeste voldoet en welk gedrag zichtbaar is;

● **Bespreken met collega's**

- Bespreek uw vermoeden met collega's en vraag of zij iets hebben opgemerkt;

● **Raadpleeg andere bronnen**

- Bekijk het logboek. Is de leerling eerder betrokken geweest bij incidenten? Welke collega's? hebben hier meer informatie over?

● **Houd korte gesprekken met leerlingen**

- Houd korte, individuele gesprekken met vijf of zes leerlingen. Zorg ervoor dat bij deze gesprekjes in ieder geval de leerling aanwezig waarvan vermoed wordt dat hij gepest wordt. Zorg ervoor dat er een paar goed aangepaste en populaire leerlingen bij zitten die vrijwel zeker niet betrokken zijn bij het eventuele pesten. Zij kunnen wellicht van informatie voorzien. Het is raadzaam om niet van tevoren aan de klas te melden dat er gesprekken worden gevoerd met een aantal leerlingen om zodoende te voorkomen dat de pester druk op hen uitoefent;
- Of gesprekjes voeren met alle leerlingen. Gebruik hiervoor de vragenlijst (zie volgend punt);

● **Laten invullen van een vragenlijst**

- Laat de groep een vragenlijst invullen om inzicht te krijgen in hoe de sfeer in de groep is. Laat hen dit in de klas doen of thuis (als de sfeer in de klas niet veilig genoeg is);
- Of kies voor een combinatie van het voeren van gesprekjes en het invullen van de vragenlijst;

● **Contact opnemen met ouders**

- Ten slotte kunt contact opnemen met de ouders. Om een schrikreactie te voorkomen kunt u beter in eerste instantie geen vragen stellen over pesten. Vraag de ouders of hun kind het naar zijn zin heeft in de groep. Als ouders vermoeden of weten dat hun kind pest of gepest worden, dan zullen ze hier meestal hun zorgen over uiten;

Enkele mogelijke vragen:

- Hoe vind jij het in de groep?
- Hoeveel goede vrienden heb jij in de groep?
- Heeft iedereen iemand om mee samen te spelen of samen te zijn? Wordt er iemand gepest? Zo ja, wie dan? Door wie wordt hij/zij gepest? Word je zelf wel eens gepest? Zo ja, door wie dan?

Bijlage 2: **Procedure 2016-2017**

1 Opstellen/vormgeving – communicatie (betrekken kinderen, team en ouders).

2. Voor dit schooljaar 2016-2017 en het volgende schooljaar 2017-2018 is gekozen voor de aanpak van PRIMA, een bewezen effectieve methode van Dan Olweus. Het huidige protocol/beleid zal dit jaar worden herzien, aangezien onze school deelneemt aan het onderzoek 'Wat werkt tegen pesten' van de universiteit Utrecht.

Voor 2016-2017 zijn m.b.t. het bouwen aan een positief schoolklimaat de volgende acties gepland:

- De school start in alle groepen met het programma 'Goed van Start';
- Aanpak onderzoek en inzet methode PRIMA (+ Meidenvenijn). De bovenbouw: krijgt nog een extra aanbod mediawijsheid/omgaan met social media. (GGD/Biblio+).
- Coördinatie:
 - teamtrainer van PRIMA: dhr. Theo Klungers.
 - PRIMA-coördinator school: Pierre Hendriks;
 - PRIMA team: Riet Kepser, Pierre Hendriks, Harrie Janssen
- Belangrijke data:
 - 19-23 sept. 2016. Veiligheidsbeleving 5 t/m 8. De Pestmeting van de universiteit Utrecht voor leerlingen, voor leerkrachten en andere personeelsleden en voor ouders wordt afgenomen en hieruit worden conclusies getrokken i.s.m. de gecertificeerde Prima-begeleider Theo Klungers;
 - Do. 20 oktober 2016: Schoolbrede training PRIMA + voorbereidingen voor de e-learning;
 - Woe. 9 nov. 2016: startbijeenkomst m.n. voor ouder 5 t/m 8. (Ook voor OKI, KDV en ouders/verzorgers van 1 t/m 4) i.s.m. Theo Klungers PRIMA (opbrengst zie bijlage);
 - Week 48-2: Opstellen van een nieuw gedragscode/protocol door team, schoolraad/MR;
 - Di. 4 april 2017: Evaluatie met ouders. Hoe bevalt de gedragscode, handelingsprotocol, wat gaat goed in klassen.
 - Week 15: tweede meting veiligheidsbeleving

3. Vaststellen/goedkeuring management, team 19-01-2017, ouders, MR 13-02-2017

4. Bekendmaking anti-pestprotocol: 14-02-2017

Bijlage 3: **Kort verslag van Startbijeenkomst PRIMA 9-11-2016**

Aanwezig: 32 ouders, merendeels uit onder- en middenbouw.

Team Kienderbènske , team school, Theo Klungers (trainer)

Voor het verloop en de inhoud van de vergadering zie power-point van Pierre en Theo.

M.b.t. de resultaten van de enquête (door de kinderen van groep 5 t/m 8 in september ingevuld), geeft Theo Klungers, begeleider methode PRIMA in het land, desgevraagd aan dat het beeld van de klassen rustig is in vergelijking met de andere scholen die hij kent. Er is duidelijk geen schokkend beeld voor onze school. Alleen in groep 5/6 gaven voor onze school relatief wat meer kinderen aan dat ze wel eens gepest werden. Pierre: Een beeld wat bekend is uit de jaren ervoor. Onderling soms moeilijke relaties van kinderen; kinderen hadden de neiging om veel op elkaar te reageren. In de afgelopen jaren is in die groep kinderen uiteraard gewerkt aan een beter klimaat. Mede dankzij de rust en de structuur in de klas is er nu een duidelijk positieve ontwikkeling.

Pierre stelt: Ook al is het beeld rustig, toch is elk gepest kind er een te veel. Wij willen gaan voor een school waar alle kinderen zich veilig voelen!

Wat Theo ook proeft en ziet op onze school: de open sfeer, de veiligheid, de samenhang van het team en het positieve klimaat.

Inventarisatie ouders Kendelke n.a.v. de vragen om samen met kinderen en team een nog veiliger klimaat te bewerkstelligen:

- Wat verwachten ouders van de school?
- Wat verwacht de school van de ouders?

Onderstaande wordt verwerkt in een vernieuwd anti-pestprotocol wat met het team wordt opgesteld en wordt besproken in de MR (ter instemming).

Pesten voorkomen

Rol school		Rol ouders
Weerbaarheidstraining geven groep en individueel	Communicatie Aan kinderen uitleggen begrip 'pesten'	Regels opstellen, duidelijkheid en structuur
Voorlichting		Voorlichting
Bespreken in de klas: duidelijkheid en structuur		Spreek zorgen uit, blijf er niet mee zitten
Signalen oppakken: luisteren, sturen, verschil in plagen en pesten		Samen spelen jeugdige leeftijd, ouders open staan-samen spelen
Kinderen serieus nemen		Kind leren dat pesten NIET kan. Bewust maken wat het met gepeste doet
Uitbreiding naar lagere groepen <ul style="list-style-type: none"> - Sociaal klimaat als rode draad door het hele jaar - Mixen van kinderen 		Luisteren, communiceren Werken aan weerbaarheid, eigen verantwoordelijkheid bijbrengen
Open kaart spelen Proactieve houding Benoemen van 'gevolgschade'		Proactieve houding Benoemen van 'gevolgschade'

Als er toch wordt gepest

Rol school		Rol ouders
Melden naar ouders gesprek met pester en gepeste	Communicatie	Het verhaal van 2 kanten beluisteren. <u>Samen</u> op zoek gaan naar oplossingen!
Pester harder aanpakken		Thuis praten over gedrag/pesten
Klasgerichte ouderinfo: concreter inzicht voor ouders binnen de klasproblematiek (ook als preventie)		Eigen aandeel van het kind
In gesprek kinderen – ouders afspraak maken + opvolgen		Binnen komen bij school bij betreffende leerkracht
Ouders inlichten (pester-gepeste) Duidelijk te maken stappen: presenteren en nakomen		Open staan voor kritiek
Goed communiceren met ouders beide partijen		Het kindje dat pest uitnodigen om samen te spelen/afspreken. Situatie zelf bekijken
Consequente aanpak vanuit school		Juiste wegen bewandelen (niet via social media). Thuis in gesprek
		Signaalfunctie: Doorvragen, in gesprek gaan, melden aan leerkracht. Oplossingsgericht denken en handelen samen met het kind
	Medewerking verlenen	

Tips ouders

- Enquête aanpassen. Ouders die geen ervaring hebben met pesten kunnen dat niet aangeven! Vullen dan nee of ja in terwijl dat niet klopt;
- Gr. 5/6 – bespreken met de ouders en juf van 5/6 zelf;
- Rots en water training;
- Samenwerken met Kienderbènske: zelfde lijn;
- Sociogram bespreken.

Bijlage 4: **Algemene gedragsafspraken**

Algemene gedragsafspraken voor kinderen

- Kinderen hebben respect voor alle leerkrachten en alle medeleerlingen, ondersteunend personeel, stagiair(e)s en ouders;
- Kinderen gaan zorgvuldig om met de eigendommen van de school en van de medeleerlingen;
- Kinderen doen goed mee met de lessen en luisteren naar de leerkracht;
- Kinderen onthouden zich van agressie/geweld, discriminatie en seksuele intimidatie.

Wat verstaan wij onder geweld?

- Verbaal geweld: grof taalgebruik en/of uitschelden en dreigen;
- Fysiek geweld: schoppen, slaan, gooien, dreigen met gebaren, vernieling van materialen, vernieling van andermans eigendom, weglopen;
- Fysiek: bewuste aanrakingen op ongewenste plaatsen.

Discriminatie

- Uitschelden om huidskleur, lichaamsgeur, geloof, lichaamskenmerken en sekse, uitsluiten van activiteiten;
- Seksuele intimidatie;
- Verbaal: het maken van seksueel getinte opmerkingen.

Gedragsafspraken voor personeel (directeur, leerkrachten, onderwijsassistenten, conciërge, administratief medewerker, interieurverzorgers en stagiaires)

1. Het personeel streeft ernaar dat de kinderen zich prettig en gerespecteerd voelen;
2. Het personeel zet zich in voor een zo goed mogelijke ontwikkeling op het gebied van kennis en op het gebied van sociaal emotionele ontwikkeling van de kinderen op onze school;
3. Het personeel informeert ouders zo goed mogelijk over de ontwikkeling van de kinderen en zorgt voor een goede samenwerking en een goede relatie met de ouders;
4. Het personeel onthoudt zich van agressie/geweld, discriminatie en seksuele intimidatie zowel m.b.t. de kinderen als m.b.t. de ouders en collega's;

Gedragsafspraken voor ouders

1. Ouders onderhouden een goed contact met de school;
2. Ouders informeren de school als er sprake is van omstandigheden of problemen, die van invloed kunnen zijn op de prestaties of het gedrag van de kinderen;
3. Ouders zorgen van thuis uit voor een veilige omgeving en werken aan een goede relatie tussen de kinderen onderling en met de leerkrachten;
4. Ouders blijven op de hoogte van school door het bijwonen van ouderavonden, informatieavonden en het lezen van de nieuwsbrief en de website;
5. Ouders zorgen ervoor dat kinderen voldoende nachtrust krijgen en op tijd op school zijn;
6. Ouders onthouden zich van agressie/geweld en discriminatie.

GGGG schema

Wat doe je...

Gebeurtenis

Gevoel en reactie bij mij

Gevolg en reactie van de ander

1. Wat gebeurde er?

.....

.....

.....

.....

2. Wat gebeurde er bij mij? *Gedachte: Ik dacht:*

.....

.....

Gevoel: Ik voelde me

☐ opgewekt	☐ opgelucht
☐ verdrietig/teleurgesteld	☐ in de war
☐ blij/vrolijk	☐ kwaad/nijdig
☐ gelukkig	☐ opgelaten
☐ bang/onzeker	☐ anders.....

Gedrag: Wat ik deed

.....

.....

.....

.....

Wat ik niet begrijp, snap is

.....

.....

(Ik was vooral.....):

Rustig Ricky

Teruggetrokken Teddy

Vechtende Vicky

3. Gevolg: Wat gebeurde er daarna? Wat deed de ander, wat merkte je aan de ander?

.....

.....

.....

.....

Ben ik er nu tevreden mee hoe het ging?

- ja, helemaal een beetje nee niet

Is de ander tevreden met hoe ik deed?

- ja, helemaal een beetje nee niet

4. Geleerd: Wat kan ik beter doen, de volgende keer?

.....

.....

.....

.....

Gedachten: Welke gedachten helpen mij, zodat het beter gaat?

.....

.....

.....

Gevolg: Hoe zal de ander dán reageren?

.....

.....

.....